

En studie i brott – kriminalfotografens vardag

Blod på strumpa.

Hennes jobb är att dokumentera brottets pusselbitar. Alltifrån fingeravtryck till blodiga knivar placeras framför linsen. Inte sällan är fotografierna skillnaden mellan en friande och en fällande dom. Kamera & Bild har träffat kriminalfotograf Anna Dahl.

TEXT BJÖRN SKOOG OCH MÅRTEN ÖHMAN FOTO ANNA DAHL

Det stora polishuset i Göteborg ter sig som ett ointagligt fort i den bistra morgonkyllan. Kriminalfotograf Anna Dahl tar emot utanför entrén. Hon lotsar oss genom tre dörrar som det krävs både koder och passerkort för att ta sig igenom innan vi når fram till hennes kontor på den kriminaltekniska roteln.

– När jag säger att jag arbetar som kriminalfotograf är det många som tycker att det låter spännande. De har sett serier på TV och tror det är ett häftigt jobb. Men det är inte många som vet vad det egentligen handlar om, säger hon och slår sig ner i arbetsrummet som hon delar med sina två kollegor.

För en utomstående, som följt kriminalfotografers arbete genom serier som CSI, finns det en risk att

förväntningarna om ett dramatiskt arbete kommer på skam när man stiftar bekantskap med verkligheten. Åtminstone vid en första anblick.

– Jag har sett de där programmen och vissa grejer stämmer faktiskt. Men det är väldigt amerikanserat. Man blir helt chockad när de stampar in på brottsplatser i pumps och börjar fota skoavtryck från höften, helt utan skyddsdräkter.

Faktum är att det endast är i undantagsfall som de tekniska fotograferna lämnar sina lokaler i polishuset. Då handlar det om bevismaterial som inte går att flytta utan att de förstörs.

En vanlig dag på jobbet

På den tekniska rotelns fotograferingsavdelning har Anna Dahl haft sin arbetsplats sedan 2001.

Blod på pistol.

Fettbesudling från hjärnsubstans på ett vapen.

Åklagare och advokater är jättenoga. De kan begära att man ska redovisa precis när och hur bilden är tagen. Detta gör att man hela tiden måste gardera sig när man arbetar.

FOTO: MARTIN ÖHMAN

En vanlig dag i studion på polishuset. Anna Dahl klär på dockan kläder från en misstänkt bankkrånare.

Bildlärlinjen på Konstfack i Stockholm och fotografutbildningar i Göteborg var steg på vägen mot jobbet. Den sista skolningen fick hon under sin tid som assistent åt den välkända göteborgsfotografen Anna Hult.

– För att bli en bra kriminalfotograf krävs det att man behärskar fototeknik. Men man måste också lära sig mycket polisiärt arbete. Det finns ingen internutbildning, så man får fråga, läsa och lista ut saker själv allt eftersom.

Arbetsdagen börjar med en samling där man går igenom vad som hänt på brottsfronten under kvällen och natten. Till avdelningen för kriminalfotografering kommer det kontinuerligt in nya leveranser med bevismaterial som har en bifogad följesedel med anvisningar.

– Om det är en viktig detalj, som några hårstrån på en blodig kniv som jag missar att dokumentera, så kommer åklagaren inte att kunna använda materialet i en rättegång.

Vårt samtal avbryts av en knackning på dörren. Annas kollega sticker in huvudet med en kaffekopp i handen.

– När ses vi Anna? Klockan ett, okej. Då kikar jag förbi med två knivar. De ska DNA-sökas sedan.

Arbetet i studion

Anna Dahl visar oss in i den välutrustade fotoateljén. Här trängs fonder, studioblixtar, bouncers och paraplyn med skyldockor och ljustält. Förutom de bruna papperspåsarerna och blå kirurghandskarna är det inte mycket som skiljer denna fotoate-

Gasat fingeravtryck på en del av flaska.

ljé från vilken som helst. Idag innehåller påsarna klädesplagg från ett rån.

– Rör det sig om en misstänkt bankrånare så kan det vara bra att fotografera kläderna på dockan för att jämföra med någon övervakningsfilm, eller ge bilder till vittnen. Ibland är det detaljer som revor, blodfläckar och sperma som skall avbildas, och då är det lämpligare att lägga plaggen plant.

Det är mycket blod ibland, berättar Anna Dahl, och när det har varit förpackat under lång tid kan det lukta riktigt illa. Hon avslöjar att det krävs att man arbetar hårt med kontraster i efterbehandlingen för att få fram exempelvis blodfläckar på mörka klädesplagg.

I vissa fall är dokumentationen så brådslande att tekniker ännu inte hunnit söka igenom föremålen i

jakt på DNA. Då räcker inte plasthandskarna till.

– Det är mycket att tänka på när det gäller DNA, för att inte kontaminera det. Bland annat måste man ha på sig munskydd, handskar, hårskydd och skyddsrock. Nya underlagspapper krävs. Sedan måste man tänka på att ta nya handskar mellan varje godshantering. Det krävs ytterst litet för att smutsa ner ett DNA-spår.

Gammal och ny teknik

För fingeravtryck och skoavtryck finns ett särskilt rum. Där står en Linhofkamera av bälgmodell uppställd, försedd med ett bakstycke på 6 megapixel av märket PhaseOne H5. Till fingeravtrycken använder man ett 125mm Rodenstock-objektiv. För att kunna arbeta med ljus av skiftande våglängd har

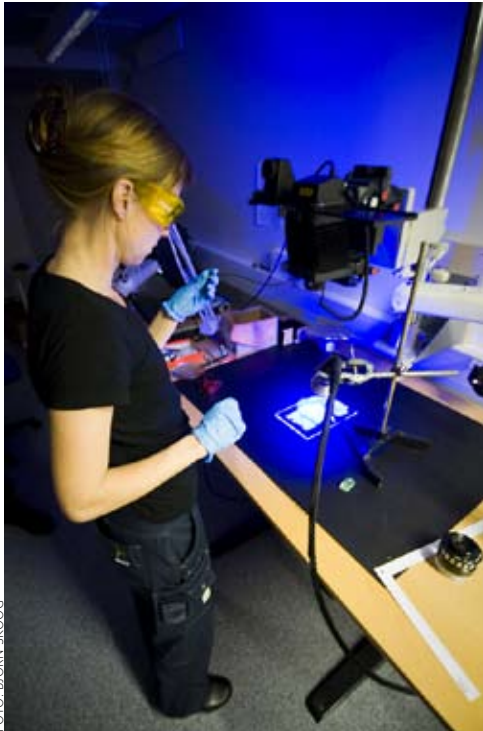

FOTO: BJÖRN SKOOG

För att få fram vissa detaljer, använder sig Anna Dahl av ljus med skiftande våglängd. I detta fall får crimescopet framställa blått ljus.

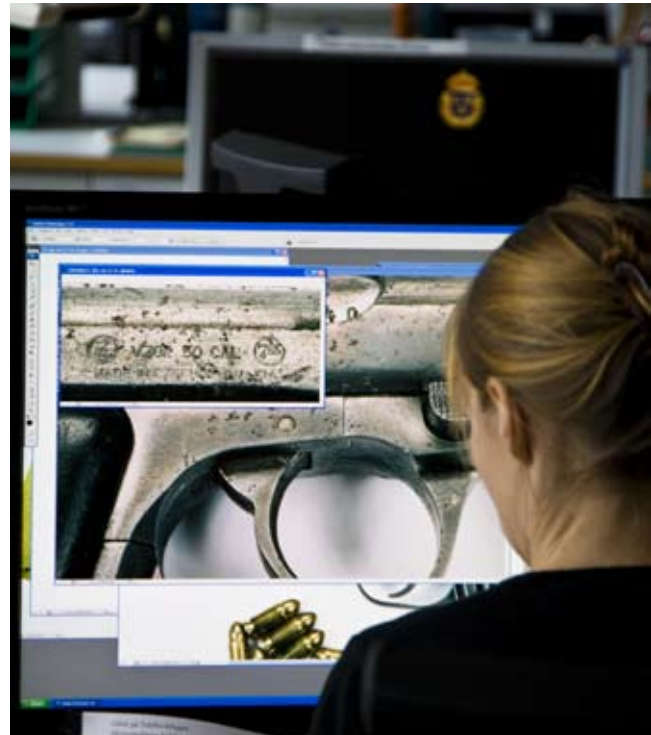

FOTO: MARTIN ÖHMAN

En viktig del av Anna Dahls arbete är efterbehandling och katalogisering av bilder. I det digitala mörkrummet kan hon lyfta fram detaljer som skall bli synliga och som kan funka i rättegångar.

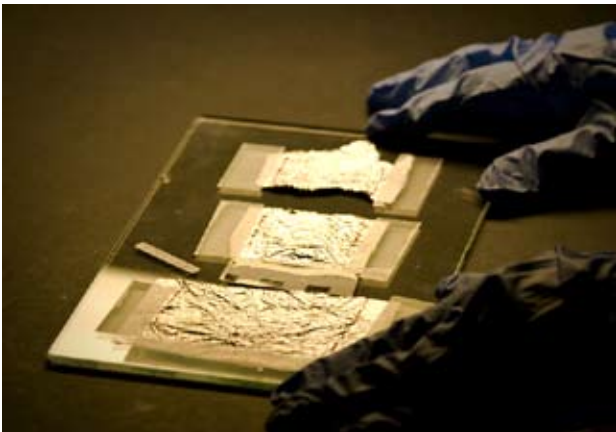

FOTO: MARTIN ÖHMAN

Små detaljer, som fingeravtryck och liknande, fotograferas i en särskild studio med en fast bälgekamera försedd med digitalt bakstykke.

FOTO: BJÖRN SKOOG

Filmrullar och datorer sida vid sida på Anna Dahls arbetsbord.

Anna Dahl hjälper ett så kallat «crime-scope», en ljuskälla av märket Quaser.

Mycket av utrustningen är av standardtyp, men kriminalfotografer har också sina specialknep. Vissa bevis behandlas med en så kallad «basic yellow-metod», och belyses med blått ljus under fotograferingen för att få fram de viktiga spåren.

På Anna Dahls skrivbord i polishuset får den stora datorskärmen trängas med ett otal filmrullar och utskrifter av fotograferade handeldvapen. Många blir kanske förvånade över krocken mellan nyare och äldre teknik, men faktum är att en stor del av hennes arbete fortfarande sker utan hjälp av de senaste digitala kamerorna.

– Eftersom vi har ett eget labb där vi framkallar film skulle det inte spara speciellt mycket tid att gå

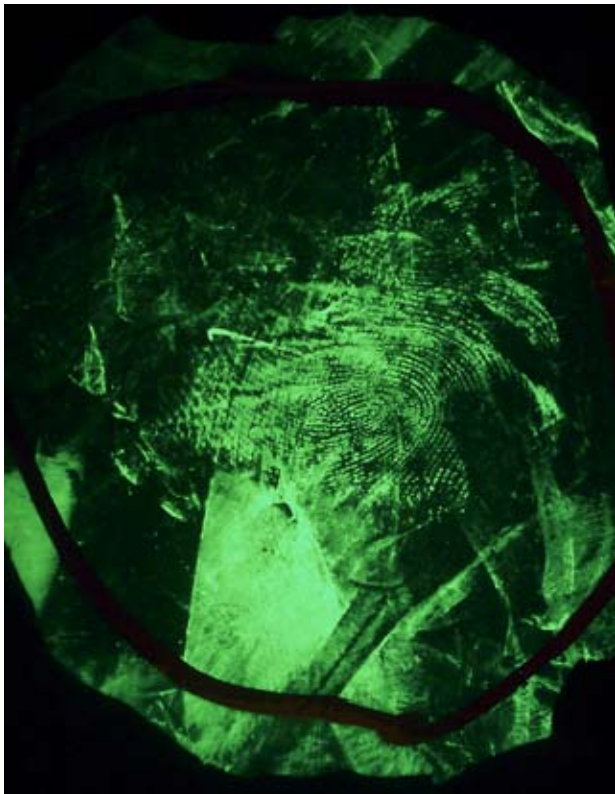
över helt till digital teknik, berättar hon.

Bilderna scannas in och kan bearbetas med hjälp av Photoshop, och även när det gäller arkivering underlättar datorn arbetet avsevärt.

Personliga bilder

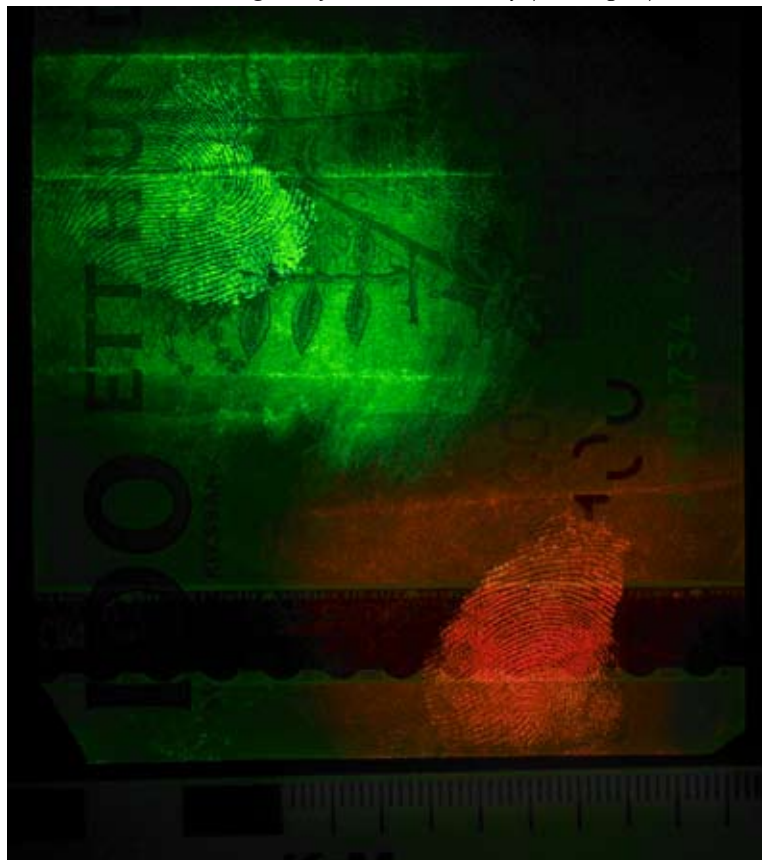
I sitt arbete får Anna Dahl ofta dokumentera spillrorna av en tragedi. Varje dag möts hon av ting som berättar om våld och sexualbrott. För en utomstående kan det vara svårt att förstå hur hon behåller sin professionella distans.

– Det är väldigt olika hur mycket man får veta om hur varje brott har gått till, och oftast spelar det inte så stor roll för mig. Men det kan vara jobbigt när barn är inblandade, och då kan det faktiskt vara en fördel att få veta hela historien bakom. Annars finns

Fingeravtryck
Basic Yellow.

Fingeravtryck framkallat med hjälp av magnetpulver.

Eftersom vi har ett eget labb där vi framkallar film skulle det inte spara speciellt mycket tid att gå över helt till digital teknik.

det en risk att fantasin skenar iväg och man målar upp scener som kanske är värre än verkligheten.

Väger tungt vid rättegångar

Även om det kontrollerade arbetet är fjärran från den actionfyllda verklighet som möter tittarna i TV-serier, är konsekvenserna av Anna Dahls arbete nog så dramatiska.

– Åklagare och advokater är jättenoga. De kan begära att man ska redovisa precis när och hur bilden är tagen. Detta gör att man hela tiden måste gardera sig när man arbetar.

Den tekniska bevisningen har blivit allt viktigare när det gäller den organiserade brottsligheten, där vittnen ofta skräms och där olika gäng hellre gör upp utanför lagens ramar än vid domarens skrank. Men även brottslingar tittar på TV. Ryktet säger att kriminella hämtar tips från serierna och filmerna och använder sig av den kunskapen för

att dölja sina spår.

– Det stämmer. Jag har hört det från flera som jag arbetar med, och det är inte så konstigt. Kriminaltekniken har fått en väldig tyngd i rättsprocessen. Om det är sådana bevis som faller brottslingar, så är de naturligtvis nyfikna på hur det fungerar.

En kriminalfotografs vardag är en studie i brott. Men lika mycket är den en koncentrationens konst, där varje litet misstag kan få ödesdigra konsekvenser. Har du någon gång varit orolig för att tappa bort eller förstöra bevis?

– Gud ja, jag är livrädd för det varje dag! Det är absolut det största orosmolnet i det här yrket. Detta finns i medvetandet hela tiden eftersom minsta felsteg kan stjälpa en undersökning, säger Anna Dahl samtidigt som vi tar avsked och hon lotsar oss tillbaka ut genom de många låsta dörrarna som leder ut från polishuset. ■